

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำโคมล้านนา ภูมิศึกษา ชุมชนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขอบเขตการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้ ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านที่ทำโคมล้านนาเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในเขตชุมชนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ราย (สัมภาษณ์นางแสงหล้า ศรีสุวรรณ ประธานชุมชนเมืองสาทรน้อย ผู้ผลิตและจำหน่ายโคมล้านนา) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำโคมของกลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2552 เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาคำนวณต้นทุนและวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนทำโคมล้านนา โดยได้กำหนดขอบเขตต้นทุน ผลตอบแทน และเกณฑ์ในการเลือกรูปแบบโคมล้านนาที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ต้นทุนในการลงทุนทำโคมล้านนา ที่ใช้ในการศึกษาตั้งแต่แรกเริ่มจัดซื้อวัตถุดิบหลักอันได้แก่ ไม้ไผ่ ที่นำมาทำเป็นโครงโคม กระดาษสาและกระดาษแก้วสีต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบโคม รวมทั้งวัตถุดิบทางอ้อมอื่นๆที่ใช้ตกแต่งโคมล้านนา และค่าแรงในการผลิตโคมล้านนา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำโคมล้านนา
2. ปริมาณผลผลิตของโคมล้านนาที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากโดยส่วนมากสินค้าดังกล่าวจะเป็นสินค้าใช้ในเทศกาล จึงทำให้ผู้ผลิตสามารถรับรู้รายได้ผลผลิตของตนในช่วงเทศกาลเป็นหลัก เช่น เทศกาลลอยกระทง เป็นต้น ผู้ศึกษาจึงใช้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยรายปีจากยอดการสั่งซื้อโคมล้านนาในปี 2552 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ราย ในเขตชุมชนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อนำมาคำนวณวิเคราะห์หาต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้
3. ผลตอบแทนจากการศึกษาที่นำมาวิเคราะห์นั้น เป็นราคา ขายเป็นเฉลี่ยของผู้ทำโคมล้านนาจำนวน 21 ราย โดยผู้ผลิตแต่ละรายมีการกำหนดราคาขายโดยใช้ราคาขายราคาเดียวในโคมแต่ละชนิด แต่ละขนาด
4. เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบของโคมล้านนาและวัตถุดิบประกอบตัวโคมที่ใช้ในการศึกษา คือ โคมแปดเหลี่ยม และโคมดาว ที่ทำมาจากกระดาษสาและกระดาษแก้ว เนื่องจากเป็นชนิดของโคมล้านนาที่ชาวบ้านเมืองสาทรนิยมผลิตกันมากที่สุด

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ สามารถแบ่งข้อมูลได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาโดยการเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวบ้านที่ทำโคมล้านนาจำหน่ายที่ทำเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ในเขตชุมชนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 21 ราย
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ หนังสือ วารสาร ตำราทางวิชาการ งานวิจัย สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่ในระบบออนไลน์

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำโคมล้านนาในเขตชุมชนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีลำดับขั้นตอนแบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ของการศึกษา โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ทำโคมล้านนา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำโคมล้านนา ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาของผู้ทำโคมล้านนา ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการทำโคมล้านนา และการประกอบโคมล้านนา
 - ส่วนที่ 2 ข้อมูลต้นทุน ในการทำโคมล้านนา อันได้แก่ วัตถุดิบ ในการทำโคมล้านนา เครื่องมืออุปกรณ์ และค่าแรงในการผลิต
 - ส่วนที่ 3 ข้อมูลผลตอบแทนจากการจำหน่ายโคมล้านนา
2. นำเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ในที่นี้คือแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถามว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้ได้รับคำตอบที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป
3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง เที่ยงตรง ของเนื้อหาแล้วไปสอบถามโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวบ้านที่ทำโคมล้านนาจำหน่ายในเขตชุมชนเมืองสาทร ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 21 ราย
4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำ
โคมล้านนา โดยทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งจะใช้ตารางเพื่ออธิบายสภาพทั่วไป สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนในการทำโคมล้านนา
โดยแบ่งชนิดและขนาดของโคมล้านนา ดังนี้

1. โคมแปดเหลี่ยม แบบกระดาศาและกระดาศาแก้ว แบ่งได้เป็น 3 ขนาด คือ
 - 1.1 ขนาดเล็ก คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้ว สูง 21 ½ นิ้ว
 - 1.2 ขนาดกลาง คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 ½ นิ้ว สูง 28 นิ้ว
 - 1.3 ขนาดใหญ่ คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 14 นิ้ว สูง 32 นิ้ว
2. โคมดาว แบบกระดาศาและกระดาศาแก้ว แบ่งได้เป็น 3 ขนาด คือ
 - 2.1 ขนาดเล็ก คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7 นิ้ว
 - 2.2 ขนาดกลาง คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 นิ้ว
 - 2.3 ขนาดใหญ่ คือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 18 นิ้ว

และได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

การวิเคราะห์ต้นทุนของการทำโคมล้านนา ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุน
วัตถุดิบทางอ้อม ค่าแรงทางตรง และค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ตัดจำหน่าย

1. ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ได้แก่

ไม้ไผ่เสียว (*C. Virgatum*) อยู่ในสกุล *Cephalastachyum* มีทางภาคเหนือ ลำต้นขนาดเส้น
ผ่านศูนย์กลาง 5-10 เซนติเมตร ปล้องยาวขนาด 50-70 เซนติเมตร ข้อเรียบ มีกิ่งก้านเล็กน้อย เนื้อ
หนา 1-2 เซนติเมตร ลำต้นสูงประมาณ 10-18 เมตร ลำต้นใช้ทำโครงสร้างอาคาร เช่น เสา โครง
หลังคา คาน (ไม้ไผ่ : ออนไลน์) นิยมนำมาผ่าเหลาใช้ในการทำโครงโคม

กระดาศา ใช้ครอบปิดตัวโคม และใช้เป็นวัตถุดิบในการทำหางโคม ได้แก่ โคมแปด
เหลี่ยมกระดาศา และโคมดาวกระดาศา

กระดาศาแก้ว ใช้ครอบปิดตัวโคม และใช้เป็นวัตถุดิบในการทำหาง โคมดาวกระดาศาแก้ว
ให้สวยงาม

2. ต้นทุนวัตถุดิบทางอ้อม ประกอบด้วย

กระดาศาตะกั่ว มีสีทอง ใช้สำหรับติดตามแนวเส้นขอบโคมแต่ละด้าน

กระดาศาแก้วชนิดต่าง ๆ ใช้เป็นวัตถุดิบในการทำหางโคมแปดเหลี่ยมกระดาศาแก้ว

กระดาศาแข็ง ใช้ตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมเพื่อ เป็นฐานโคม สำหรับวางประทีปหรือเทียน

ใบ

กระดาษพิมพ์ลายดอกคำ มีสีทอง ผลิตเป็นลวดลายกนกไทยสำเร็จรูปรูปแบบต่างๆ เช่น ลายดอกบัว ลายดาวชิงดวง ลายดอกแก้ว ลายประจํายาม เป็นต้น นิยมใช้นํามาตกแต่งโคมแต่ละด้าน ให้สวยงาม

เชือก มีสีขาว ใช้สำหรับแขวนตัวโคม

กาวลาเท็กซ์ เป็นส่วนประกอบสำคัญ ใช้ยึดติดซี่ไม้ไผ่ให้เป็นรูปทรงโคมตามต้องการ และติดกระดาษตกแต่งตัวโคม

เทปใส ใช้ติด ทับซี่ไม้ไผ่ในขั้นตอนภายหลัง จากทากาวประกอบ ซี่ไม้ไผ่ตามรูปทรงที่ ออกแบบไว้เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้โครงไม้ไผ่แต่ละด้าน ไม่เคลื่อนจากรูปทรงที่ออกแบบไว้

สเปรย์กันมอดและเชื้อรา สำหรับฉีดพ่น โครงโคมไม้ไผ่ที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อ ป้องกันมอดและเชื้อราทำลายเนื้อไม้

3. ค่าแรงงานทางตรง ประกอบด้วย ค่าแรงที่ใช้ในการตัดไม้และเหลาไม้ ค่าแรงที่ใช้ใน การขึ้นรูปโครงโคมล้านนา และค่าแรงที่ใช้ในการปิดครอบตัวโคมและตกแต่งตัวโคม ค่าแรง ดังกล่าวจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเทศกาลเป็นหลัก ดังนี้

ค่าแรงที่ใช้ในการตัดไม้และเหลาไม้ และค่าแรงที่ใช้ในการขึ้นรูปโครงโคมล้านนา ค่าแรงจะเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นปีจนถึงกลางปี (เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนมิถุนายน) ซึ่งเป็นช่วงนอก เทศกาล (Low Season) โดยผู้ทำโคมจะทำการตัดไม้ เหลาไม้ และขึ้นรูปโครงโคมเตรียมไว้ก่อนที่ จะเข้าใกล้ช่วงเทศกาล (High Season)

ค่าแรงที่ใช้ในการปิดครอบตัวโคมและตกแต่งตัวโคม เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจาก การขึ้นรูปโครงโคมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ค่าแรงในขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นในช่วงใกล้เทศกาล (เดือน กรกฎาคม - เดือนกันยายน) และช่วงระยะเทศกาล (เดือนตุลาคม - เดือนมกราคม) ที่มีการทยอยส่ง สินค้าให้กับผู้ที่สั่งซื้อโคมไว้ ประกอบด้วย กลุ่มพ่อค้าคนกลาง กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจรีสอร์ท ร้านอาหาร และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด เป็นต้น

4. เครื่องมือและอุปกรณ์ตัดจำหน่ายได้แก่

มีดดอก ใช้สำหรับจักตอกไม้ไผ่ มีลักษณะปลายเรียวแหลม ปลายและด้ามงอน จะใช้ ด้ามสอดเข้าไประหว่างแขนกับลำตัวเพื่อให้จักหรือเหลาตอกได้สะดวก

มีดเหลา ใช้สำหรับขูดผิวไม้ไผ่ให้ผิวเรียบ มีลักษณะสั้น ปลายแหลม

เลื่อยมือ ใช้สำหรับตัดลำไม้ไผ่ให้เป็นท่อนขนาดเท่าๆกัน ก่อนนำไม้ไผ่ไปซีกให้ได้ ความยาวตามที่ต้องการ

ที่หักมุมไม้ไผ่ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้าน มีลักษณะเป็นท่อนไม้ดอกตะปู ความห่างของตะปูแต่ละตัวเท่ากับขนาดความกว้างและความยาวของมุมซี่ไม้ไผ่ที่ใช้ทำโครงโกมแต่ลักษณะต่าง ๆ กัน ใช้สำหรับหักมุมไม้ไผ่เพื่อทำโครงโกม

กรรไกรซิกแซก ใช้ในการตัดกระดาษตะกั่วเป็นแนวหยักตามความยาวของขนาดกระดาษที่ใช้ตามต้องการ สำหรับตกแต่งเพื่อทำขอบโกมแปดเหลี่ยมและโกมดาว

กรรไกร ใช้ในการตัดกระดาษสา กระดาษแก้ว เชือก และวัสดุประกอบอื่น ๆ มี

ไม้หนีบผ้า ทำจากพลาสติก ใช้สำหรับหนีบโครงโกมไม้ไผ่ไม่ให้เคลื่อนจากกาวที่ทาไว้

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลผลตอบแทนจากการจำหน่ายโกมล้านนา โดยใช้การประมาณผลตอบแทนของโครงการ (Benefit Estimation) มีทั้งหมด 2 วิธี ได้แก่ อัตรากำไรต่อต้นทุน และ อัตรากำไรต่อค่าขาย

5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายสภาพทั่วไป และใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล (Microsoft Excel) สร้างเป็นกระดาษทำการ (Spread Sheet) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และคำนวณต่าง ๆ ทั่วไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ร้อยละ (Percentage) จากนั้นก็ทำการสรุปผล และเขียนรายงานผลการศึกษา